

Edward Górecki, *Cirkev se uskutečňuje ve farnosti, Kanonicko – pastorační příručka pro duchovní a laici*, Maticе cyrilometodejská s. r. o, Olomouc 1996, ss. 178

W zasłużonym już wymienionym wyżej wydawnictwie jako 296 pozycja ukazała się praca ks. Edwarda Góreckiego, profesora Papieskiego Fakultetu Teologicznego we Wrocławiu i od 1991 r. zrazu wykładowcy prawa kanonicznego, a po czterech latach profesora tej dyscypliny na Wydziale Teologicznym Uniwersytetu w Ołomuńcu (Cyrilometodejska teologická fakulta Univerzity Oalackeho v Olomunci), zatytułowana: „Cirkev se uskutečňuje ve farnosti”. Książka ta w zamyśle autora ma spełniać rolę vademecum kanoniczno – pastoralnego i służyć pomocą tak duchownym, jak i świeckim. Wypada zaraz dodać, że jest to już druga pomoc, ofiarowana kościelnemu środowisku czeskiemu przez ks. Góreckiego – pierwszą był podręcznik „Obecné normy Kodexu kanonického práva Jana Pavla II”, wdany w tymże samym ołomunieckim wydawnictwie w latach 1993-1994 z myślą przede wszystkim o studentach tamtejszego Wydziału Teologicznego.

Dobrze się stało, iż ks. Górecki urodzony w Stonawie i prze to miejsce związany z Zaolziem, świetnie władający językiem czeskim, zechciał wyjść naprzeciw potrzebom kościoła czeskiego i w dwóch już pozycjach dał tamtejszym katolikom, a zwłaszcza studenckiej młodzieży duchownej, solidne opracowania kanonistyczne. Jest to tym bardziej ważne i godne podkreślenia, gdy uświadomimy sobie, że w czasach przemocy komunistycznej Czechosłowacja odcięta była od kontaktów z myślą teologiczną i kanonistyką, a przesładowania, jakie dotknęły tamtejszy Kościół katolicki uniemożliwiły rozwój kadry naukowej. Cieszyć się należy, że mimo potwornej laicyzacji wiara zachowała się w społeczeństwie, a wierzący, jak się okazuje są spragnieni prawdy katolickiej.

Studium ks. Góreckiego poświęcone parafii jako miejsca realizowania się Kościoła przedstawia zagadnienia eklezyjalnie i kanoniczne bardzo ważne. Dość przypomnieć, że pierwszy dokument soborowy, jakim jest Konstytucja o Liturgii Świętej *Sacrosanctum Concilium* stwierdza jasno: „... biskup nie może osobiście zawsze i wszędzie przewodniczyć całej owczarni, dlatego powinien koniecznie utworzyć grupy wiernych. Najważniejsze z nich to parafie, lokalnie zorganizowane pod przewodnictwem duszpasterza, zastępującego biskupa. One bowiem w pewien sposób przedstawiają widzialny Kościół, ustanowiony na całej ziemi”(42). Do takiego rozumienia parafii nawiązywał K. Rahner, gdy pisał, iż parafia jest miejscem objawiania się Kościoła, który właśnie w parafii staje się faktem (zob. wstęp do przedstawianej pracy, s. 3).

Całość swoich rozważań ujął autor w 20-ch częściach, poprzedzonych krótkim wstępem, a zamykających się przypisami do obu części, wykazem skrótów oraz przedstawieniem bibliografii. Pierwsza dzieli się na 5 rozdziałów, druga obejmuje 4 rozdziały.

Część I, opatrzona tytułem: Parafia, rozpoczyna się uwagami wprowadzającymi, odnoszącymi się do samego pojęcia parafii. Autor daje najpierw objaśnienia etymologiczne, by z kolei spojrzeć na parafii w aspekcie socjologicznym; potem dotyka teologii parafii, zawartej w doktrynie *Vaticanum II* i na tym tle wyjaśnia rozumienie parafii, zawarte w kodeksie Jana Pawła II. Dla czytelnika świeckiego bardzo cenne będą zapewne wyjaśnienia historyczne, dotyczące „genealogii” parafii czy uwagi na temat praw proboszczowskich czy czynności, które łączą się z wypełnianiem obowiązków proboszczowskich itp. Zamykają ten rozdział refleksje o znaczeniu parafii w dobie współczesnej, wydobyte z różnych dokumentów i wypowiedzi papieskich, jak również prezentujące opinie znawców przedmiotu. Po tych z natury wstępnych zagadnieniach autor przechodzi do przedstawienia teologii parafii. Rozdział II, poświęcony w całości temu zagadnieniu, ukazuje najpierw parafię jako miejsce gdzie realizuje się czy objawia Kościół (por. tytuł rozprawy), a następnie przedstawia teologiczną strukturę tej wspólnoty. Po krótkim wprowadzeniu biblijnym koncentruje się autor na nauce Soboru, wyrażonej głównie w Konstytucjach soborowych *Lumen Gentium* i *Sacrosanctum Concilium*; dodaje zaraz kilka charakterystycznych wypowiedzi wybitnych teologów i autorów, by zakończyć wnioskiem teologicznym i kanonicznym zarazem – parafia jest Kościołem, w innym oczywiście sensie niż diecezja, którą prawo nazywa Kościołem partykularnym. Parafia jest Kościołem, bo Kościół reprezentuje, uobecnia i przez nią tenże Kościół się realizuje. Rozważając strukturę teologiczną parafii (druga część rozdziału) zatrzymuje się autor na trzech zagadnieniach – podobnie jak cały Kościół jest Ciałem Chrystusa, tak i parafia jest Ciałem Chrystusa, sakramentalność Kościoła jako całości udziela się i małemu Kościołowi, jakim jest parafia i wreszcie zadania świeckich

w Kościele. Kolejny rozdział poświęcony został przedstawieniu miejsca i roli parafii po myśli kodeksu Jana Pawła II. W kolejności autor omawia następujące zagadnienia: parafie terytorialne i personalne, parafie i quasiparafie, sytuacje szczególne – powierzenie parafii jednemu bądź wyjątkowo kilku kapłanom (moderator!) czy ze współudziałem osoby lub osób świeckich (działalnością pasterską kierować winien zawsze kapłan), łączenie parafii z osobą prawną, erekcja parafii – jej zniesienie bądź zmiana. Z kolei (p.3) traktuje o obsadzeniu parafii (czas, kompetentna władza, wymagania stawiane kandydatowi na urząd, objęcie urzędu w posiadanie). Odwrotnością niejako obsadzenia parafii jest odejście z niej – uwagi na ten temat znajdzie czytelnik w p. 4. Bardzo ważnym zagadnieniem (szkoda, że omawianym dopiero teraz) jest osobowość prawna parafii – reprezentantem urzędowym parafii jest każdorazowy jej proboszcz. Rozdział IV, najobszerniejszy w tej części, przynosi omówienie sytuacji prawnej wiernych w Kościele. Po uwagach wstępnych autor przedstawił, idąc za kodeksem prawa kanonicznego, obowiązki i prawa wszystkich wiernych – tu m.in. o wspólnocie wiernych z Kościołem, o obowiązku troski o świętość i rozwój Królestwa Bożego, o posłuszeństwie pasterzom, którzy kierują Kościołem, o prawie do chrześcijańskiego wychowania. Dużo uwagi poświęcone zostało także możliwościom, jakie dla wiernych świeckich stwarza obowiązujące prawo kościelne, zwłaszcza w dziedzinie kształcenia i poznawania nauk teologicznych, świadczenia pomocy pasterzom oraz pełnienia ważnych funkcji liturgicznych (i nie tylko!). Ostatni rozdział części pierwszej przedstawia zadania – posługi, jakie spełnia parafia wobec wiernych – mowa tu o posłudze nauczania, uświęcania i pasterzowania. Dołączone tu zostały uwagi o prowadzeniu ksiąg metrykalnych, w biurze i archiwum parafialnym. Kończy ten rozdział omówienie prawa parafii do posiadania dóbr doczesnych, gwarantujących jej istnienie i możliwość działania oraz sposobów zarządzania tymi dobrami i przepisów, związanych z alienacją.

Z kolei trzeba przejść do przedstawienia problematyki części drugiej studium, również bardzo interesującej. Część ta nosi tytuł: Służba pasterska w parafii i złożona z 4-ch rozdziałów zawiera w sobie materiał ascetyczny i prawny. Materiał, charakteryzujący osobowość kapłana jako pasterza Ludu Bożego zawarł autor zwłaszcza w I rozdziale, ujmując go niejako w 4-ch perspektywach – kapłan współczesny w zwierciadle dekretu soborowego *Presbyterorum ordinis*, obraz kapłana w adhortacji apostolskiej *Pastores dabo vobis*, kapłan w wypowiedziach Jana Pawła II i wreszcie tożsamość kapłańska w ujęciu Dyrektorium o posłudze i życiu kapłanów z 1994 r. Trzy następne rozdziały zajmują się kolejno posługą proboszcza w parafii (II), współpracownikami proboszcza, jakimi są wikariusze parafialni oraz zastępczą służbą pasterską w parafiach, w których ich właściwi duszpasterze nie mogą z różnych racji pełnić czasowo swoich obowiązków (tu szczególnie m.in. o administratorze parafii). Bardzo cenne, zwłaszcza w czeskich warunkach, są uwagi pomieszczone w Dodatku – dotyczą one duszpasterstwa w parafii, w której nie ma kapłana. Autor stoi mocno i słusznie na gruncie prawa, ale zauważa i docenia dość duże możliwości pracy dla wiernych świeckich. Potwierdzeniem tej postawy jest Instrukcja Stolicy Apostolskiej z 15 sierpnia 1997 r., poświęcona właściwej współpracy wiernych świeckich w wykonywaniu posługi kapłańskiej – nie została uwzględniona w pracy, gdyż ukazała się w rok po jej opublikowaniu drukiem.

Kończąc prezentację pracy zauważyć wypada, iż nie wyczerpuje ona bogatej problematyki, jaka kryje się za pojęciem parafii. Autorowi nie chodziło zresztą o całościowe

przedstawienie zagadnienia. Zamierzył swoją publikacją jak to sam stwierdził we wstępie, dać kapłanom, studentom teologii i świeckim pomoc, która skłoniłaby ich do refleksji i ukazywała, jak w ramach uwarunkowań prawnych parafia może i powinna służyć dobru całej wspólnoty. Czytelnikom przyda się z pewnością załączona bibliografia dla pogłębienia własnych studiów. Na podkreślenie zasługuje także oryginalny plan studium, w którym obok omówienia norm prawnych znalazło się miejsce na ukazanie modelowych cech osobowościowych współczesnego kapłana – ks. Górecki okazał się nie tylko znawcą materii prawnej, którą potrafi przedstawić zrozumiałym językiem, ale i zatroskanym o kształt współczesnego kapłaństwa pedagogiem. Wypada tylko życzyć Mu następnych takich pozycji dobrych i użytecznych, w godnej oprawie edytorskiej – stronę tytułową omawianej przez nas publikacji zdobi fotografia parafialnego kościoła Autora, kościoła pw. Św. Marii Magdaleny w Stonawie i tak wszystkie drogi prowadzą do parafii.

ks. Tadeusz Walachowicz